Poštnina plačana v gotovini

# Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1·50
Celoletna naročnina Din 35·— • Čekovni račun: „Straža v viharju", Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju" (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 19. maja 1938 Leto IV — Številka 28

# Naša srednja šola

Iz srednjih šol se bo vsulo 500 mladih ljudi, ki bodo polagali višji tečajni izpit, na univerzo, v semenišča, v razne službi pri železnici, pošti itd.

Iz Maribora jih pride skoraj 150, iz Ptuja in Celja kakih 80, iz Ljubljane okrog 200 in ostalo še iz Novega mesta, Kranja, St. Vida ...

Kakšnega duhovnega formata bo ta mladina? Ne govorimo zdaj o strokovni, predmetni, umski izobrazbi. Na univerzi profesorji večkrat tožijo, da srednješolska izobrazba precej zaostaja za prejšnjo izobrazbo, ki se je naslanjala na klasične predmete. Narobe zopet tožijo ponekod ravnatelji iz starejše dobe, da **naša univerza ne izoblikuje pedagoško in strokovno zadostno kvalificiranih profesorjev.** Profesorji spet tožijo, da je njihov **socialni položaj nedostojno nizek:** n. pr. zgodi se, da je tridesetletni profesor oženjen in ima 1200 do 1500 din plače. Kadar mora profesor zjutraj, ko vstane, misliti na izvenšolske možnosti zaslužka (pri kakem društvu, inštrukcije, kruhoborsko pisanje ...), je zgubil oni elan, ki bi moral biti v vsakem učitelju. Odiseja, tega »božanskega svinjskega pastirja«, očeta Zevsa, »prečastnega, ki vlada iz Ide«, mora profesor vzljubiti, matematične formule morajo imeti neko čarovniško privlačnost, spisi naših velikih pisateljev morajo pred učenci oživeti v neki bajni vzhičenosti ... Toda vse to je možno le, če je profesor do zadnjih vlakencev svoje osebnosti pri svojem predmetu! Novih knjig si želi, in kdo naj bere, če ne profesor? Drudi izobraženci, uradniki, inženirji, sodniki itd. so napravili večinoma piko k sistematičnemu strokovnemu študiju, ko so diplomirali, profesor pa bodi **živi kvas** za inteligenco, da ne odreveni v zgolj poklicnem delu! Toda kupovati knjig se je naš profesor že dolgo odvadil. Mesečni proračun? Kuhinja 700 din, stanarina 300 din, za obleko 300 din povprečno, vodarina, elektrika, tramvaj, papir, časopis ...

### II. Kaj misli mladina?

Nas zanima pa predvsem **nravni, svetovnonazorni format mladine,** ki bo v jeseni stopila v novo življenje.

Mnogi profesorji na srednji šoli tožijo, da je mladina neurejena, da hira na pomanjkanju spoštljivosti pred božjo in človeško avtoriteto, kar so imenovali Grka »a s e b e i a«. Toda odkod to? Od staršev? Od duha naše dobe? Od druge diferenciacije slojev, ki pošiljajo zdaj svoje sinove v srednjo šolo? Manj kmečkih dijakov, več pa iz krogov obrtnikov, orožnikov, uradnikov, učiteljev itd.? Ali so r e s drugi sloji že vnaprej za to določeni, da rahljajo v svojih sinovih osnovne poteze naše stoletne tradicije?

Ako si ogledamo to 500 glavo mladino, se ne bomo motili, če pravimo, da je **30 odstotkov še resno verna, katoliško čuteča,** taka, ki se čuti vezano po božjih in cerkvenih zapovedih, taka, ki moli z ljudstvom in ki čuti sedaj s Cerkvijo in je čula nekaj o velikih idejnih borbah, kakor jih vsebujejo okrožnice papežev. To je seveda **zasluga veroučiteljev,** ki vršijo brez dvoma eno najtežavnejših nalog naše dobe, nadalje zasluga kongregacij in katoliške akcije. Toda kaj je s 70 odstotki drugih? Mlačni, nergači, neopredeljeni, na skoku tja, kjer bo bolj kazalo, previdni, tudi hladni materialisti, sokolsko popleskani, športniki, levičarji, neslovensko jugoslovansko konfuzni, novotarji ...

**Tu je jedro problema!** Odkod to? Ali moremo biti s tem zadovoljni? **Silovite naloge nakazuje že zdaj Bog našemu narodu in naši inteligenci!**

**V Jugoslaviji** smo in s tem je nam Bog zgodovinsko potrdil, **da se bomo kot Slovenci ohranili!** V svitu najnovejše zgodovine se v jarki luči kaže, kaj bi pomenila slovenska **državica** (Etat-tampon) med Karavankami in Trstom, ali kaj bi bilo z nami, če bi bil slovenski narod ostal v državnem okviru Avstrije. **Zdaj smo hvala Bogu v Jugoslaviji** in tu potrebujemo kar moč **največje število visoko kvalificiranih strokovnjakov,** ki so do zadnjih globin prežeti z mislijo, da ima Jugoslavija **veliko evropsko, slovansko, kulturno, krščansko poslanstvo na Balkanu.** Osnove državne politike morajo biti **nravne** po kriterijih **krščanske,** ne splošno človečanske morale! Naša prometna politika ima nalogo graditi iznova tako rekoč ceste od Kranjske gore do Djevdjevlije.

Imeti **moramo** svojo lastno mistiko, **vero v srečno, urejeno Jugoslavijo,** ki je druga od mistike rasizma, socialnih, levičarskih utopij, od totalitarnih imperializmov.

Zdaj bi vsak diplomirani Slovenec, ki je prežet te mistike, imel svetlo pot v polnost Jugoslavije, ki bo taka, kakor jo bo inteligenca izoblikovala.

Ali nam naša univerza dá tako kvalificirane ljudi? Vsi vemo: samo deloma. Glavni »predvzrok« tako rekoč je srednja šola; kajti na univerzo stopa srednješolec že f o r m i r a n in redko kdaj spremeni svojo smer.

**Pa kaj** je glavni vzrok te kolebajoče formacije mladine na srednji šoli?

Mnogi se tolažijo, češ, saj je vedno bilo tako; majhen kader gorečnikov se je držal, drugi so bili indiferencirana masa. Drugi pravijo: mladina je zdaj **bolj verna,** kot poprej, samo ni **konfesionalna!** Kakšna radikalno zmotna tolažba! Piškava je tista vernost, ki si jo mladi človek sam izfrizira in ni izoblikovana sistematično po Kristusu samem! Kristus je poznal samo k o n f e s i o n a l n o vernost! »Kdor Vas posluša, mene posluša ...«

Tretji pravijo: saj je mladina v spolnoprehodni dobi vedno nekoliko revolucionarna, skeptična, drzna, pobalinsko nastrojena ...

Toda vse to se pravi samo **problem skrivati!** Na dnu vse te srednješolske problematike je tisto, česar si profesorji nikdar na glas ne povedo, ker ne morejo.

**Srednja šola nima od zgoraj določenega enotnega svetovnonazornega ideala,** nima **izrečno vzgojnih ciljev;** profesorji pa so si med seboj tako oddaljeni, da dobiš med 50 profesorji kakega zavoda kvečjemu 10 res krščansko usmerjenih profesorjev, drugi se potem vrstijo skozi vse spektralne barve svetovnih nazorov. **Enotne misli, enotnega ideala, enotnega hotenja, enotnega poučevanja ni!** Pa so nevtralni! Da. Toda prav tu je vse gorje. V naravoslovju, zgodovini, leposlovju dijak nikdar ne dobi pozitivnega pogona k Stvarniku, zakonodajcu in stvaritelju vse smotrnosti v naravi, h Kristusu, centralni osebnosti človeške zgodovine, k Bogu, izvoru vse lepote in poezije.

**Molk, hladen molk o centralni ideji in osebnosti človeštva, stvarstva, zgodovine, to je izvor vse mlačnosti in konfuznosti naše mladine!**

Gospa Sveta.

Sv. Višarje.

**Kraljica Slovencev zbira v maju ves slovenski narod ob svojih oltarjih**

# Seznam časovnih zmot sv. očeta Pija XI.

Zvest svoji dolžnosti, ki jo ima sv. oče kot vrhovni pastir Kristusove črede v smislu Pavlovega opomina Timoteju: »Oznanjuj božjo besedo, ne odnehaj, bodisi priložno ali nepriložno; prepričuj, prosi, svari z vso potrpežljivostjo in poukom,« je izdal seznam sodobnih zmot. Poslal ga je vsem katoliškim univerzam po svetu in se glasi:

**Lansko leto je sveti oče v izjavi kardinalom in prelatom rimske kurije govoril o strahotnem preganjanju katoliške Cerkve v Nemčiji. Poglavitni vzrok pa, da je sveti oče tako užaloščen, je okolnost, da se v opravičbo tega uporablja razen sramotnega obrekovanja tudi neki poguben nauk, ki ga hočejo predstavljati kot plod znanosti. S tem hočejo napraviti zmedo v srcih in vernike oropati prave vere. Zaradi tega priporoča sveta kongregacija katoliškim univerzam, da zastavijo vse svoje moči, da branijo resnico in zajezijo razširjanje take zmote. Profesorji naj uporabijo vsa sredstva, ki jih nujajo biologija, zgodovina, filozofija ter pravo, da zavračajo to lažiznanstveno doktrino in zmote. Te zmote so:**

**1. Človeške rase so po svojem naravnem in nespremenljivem značaju tako med seboj različne, da je najnižje pleme od najvišjega bolj oddaljeno nego najvišja razvita živalska vrsta.**

**2. Treba je z vsemi sredstvi ohranjevati in negovati moč rase in čistost krvi, oziroma, zmotno je trditi, da je vse, kar služi temu cilju, že samo na sebi dovoljeno.**

**3. Iz krvi, ki je sedež rasnega značaja, potekajo kakor iz svojega glavnega vira vse razumske in moralne lastnosti človeka.**

**4. Glavni cilj vzgoje je, negovati rasni značaj in raznetiti gorečo ljubezen do lastne rase kot najvišje vrednote.**

**5. Vera je podrejena zakonu rase in se mu mora prilagoditi.**

**6. Izvor in najvišji zakon vsakega pravnega reda je rasni nagon.**

**7. Vsak človek eksistira samo po državi. Vse pravice, ki se človeku priznavajo, so mu samo podeljene po milosti države.**

**Razen teh zmot bi se mogla našteti še cela vrsta drugih podobnih abotnih naukov. Sv. oče, predsednik naše svete kongregacije, je prepričan, da ne boste opustili ničesar, da ustrežete zapovedim, ki se vam v tem pismu polagajo na srce.«**

## Pax Romana

**Na prošnjo pripravljalnega odbora za 17. kongres Pax Romane v Jugoslaviji so škofje Jugoslavije prevzeli pokroviteljstvo nad kongresom. Škofe bo zastopal na študijskih dneh v Rogaški Slatini prevzvišeni dr. Ivan Jožef Tomažič, škof lavantinski, na zborovanju na Bledu pa prevzvišeni dr. Alojzij Stepinec, zagrebški nadškof in predsednik školijskih konferenc ter prevzvišeni dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski.**

# „Golem“

9. novembra 1937 so visele v reklamnih izložbah kina »Union« slike, ki so vabile na obisk filma »Pošast«. Te slike, ki so pa imele na sebi znak, da so iz filma, ki ga svet pozna pod imenom »Golem«, je opazil eden izmed akademikov-zamenjancev, ki je bil v Bratislavi prav takrat, ko so ta film navijali in so bile velike demonstracije, tako da so ga morali odstaviti. Po posredovanju in po poskusnem predvajanju je lastništvo kina Union stavilo film iz programa in namesto »Golema« nas je razveselil Hajduk Janošik.

Upali smo, da »Golem« ne bo več videl Ljubljane. Toda v soboto 14. maja nas je presenetil oglas v »Slovencu«, ki vabi na ogled »Golema« v Slogo.

Ker so ostala razna posredovanja brez uspeha, se je nekaj akademikov odločilo, da protestira proti filmu v dvorani pri predvajanju. To so storili akademiki pri prvi in pri drugi predstavi, vendar se je lastništvu posrečilo s pomočjo policije ter ob podpori nezavednega občinstva, ki hoče samo senzacij in bi mu bilo žal za onih nekaj dinarčkov, da bi predstave ne videlo, da je akademike končno spravilo iz dvorane.

Film z izrazito židovsko tendenco pa se je lahko mirno vrtel naprej in v obiskovalcih uničeval še ono malo zdravega odpora do židovskih zajedalcev kolikor ga še imajo. Ni še dovolj, da nas Židje izkoriščajo gospodarsko s svojim kapitalom, ni še bilo dovolj, da zastrupljajo s pornografijo moralo našega naroda, ni še bilo dovolj, da vemo, da se družijo z vsemi, ki delajo proti našemu narodu, moral je priti še film »Golem«, da prikaže židovstvo v zvezi s tajnimi in vsemogočnimi silami, ki vedno zatro in uničijo vse nasprotnike židov. »Golem« namreč ni bil samo eden. Vsikdar, kadar so Židje v stiski, nastopi nov »Golem«, ki s svojo orjaško silo stre v prah vse, ki židovstvo zatirajo. Ni je sile, ki bi ga zadržala, razen čarobna beseda velikega rabina. Prav v tem se kaže židovska slepa vera v zemskega mesija.

Zaradi resnice — film je tendenčno in neresnično prikazovanje družbe v krščanskem srednjem veku, ki hoče z obilnim in krutim mučenjem ter preganjanjem židov najprej vzbuditi pri občinstvu zanje usmiljenje in naklonjenost — in v samoobrambi slovenskih in katoliških svetinj je tudi slovenska katoliška akademska mladina jasno in vsem razumljivo pokazala svoj protest. In ko se je morala umakniti sili, je spraševala:

Komu v korist naj bi bilo vrtenje filma »Golem«, ki se v njem poveličuje židovstvo in se mu daje videz popolne nepremagljivosti, saj stoje za njim in njemu v pomoč tajne sile — golemi, tako da se v ljudstvu s predvajanjem filma ustvarja in množi čut narodnostne in verske manjvrednosti?

V ponedeljek, 16. maja, se je znova zbrala slovenska katoliška mladina, da dostojno, a jasno in odločno protestira proti predvajanju »Golema«. Toda na povsem dostojen protest so navalili uslužbenci kinopodjetja na akademike in jih začeli obdelovati s pestmi. Pri tem se je enemu, ki niti ni naš državljan, posrečilo v njegovem junaštvu, da je z močnim udarcem v nos strl kost v nosu enemu izmed slov. kat. akademikov. Ko je bil naval uslužbencev le prevelik in so akademiki zahtevali pomoč in zaščito policije, je končno policija le posegla vmes in osvobodila akademike. G. policijski komisar je dal nato nalog, da se dvorana izprazni in da se predvajanje filma »Golem« ustavi.

Slovenska akademska mladina pa se vprašuje, kako more imeti koncesijo podjetnik, ki ima najete tuje državljane zato, da pretepajo slovenske katoliške akademike.

**Pridobivajte nam novih naročnikov!**

# Židje v jugoslovanskem gospodarstvu

### I. Kmetijstvo.

«Ni bolj žalostnega posla od obdelovanja zemlje. Če ima kakšen Žid 100 din, pa baranta, lahko vsak dan je meso, pije vino in stanuje v palači. Če pa vloži tisoče v kmetijstvo, se mora zadovoljiti s trdim kruhom in soljo, stanovati v siromašni kolibici in spati na golih tleh.« (Talmud; Jelvamot 63. a).

Tega se Židje dobro zavedajo in zato se neposredno ne udejstvujejo v tej gospodarski panogi. Zakaj? Ker kmet mora s trdim delom leto za letom iztrgati svoj vsakdanji kruh iz zemlje. Tako delo, ki v veliki meni izključuje vsako špekulacijo, seve ne prija Židom.

Toda silen vpliv imajo na naše kmetijstvo posredno s trgovino, zlasti zunanjo, saj je Jugoslavija agrarna država. Samo nekaj citatov iz knjige »Jevreji u Jugoslaviji i Bugarskoj«, ki jo je spisal veliki prijatelj Židov St. Ljubomir Kosier. (Ime je čisto slovansko!). »Glavni del naše izvozne trgovine imajo Židje v svojih rokah, a še večji del — okoli 70% — uvoza je posredno ali neposredno navezan na židovske trgovce. Večina komisijonarov in posrednikov za jugoslovanski izvoz in uvoz — so dunajski, peštanski, italijanski in nemški Židje. To dokazuje, da usmerjajo Židje našo zunanjo trgovino.« (Str. 185.)

### II. Industrija.

#### a) Mlinska.

»Pretežna večina velikih mlinov je v rokah Židov. Pa ni čudno! Brez sumnje pa je čudno, če povem, da so vsi veliki mlini, z malenkostnimi izjemami, v rokah inozemskih Židov, zlasti madžarskih, ki so lastniki velike mlinske industrije v Vojvodini in Hrvatski« (str. 219).

Malokdo pri nas bi to verjel. Zato nam Kosier postreže s silno interesantno statistiko v upravi največjih mlinarskih podjetij:

| | Uprava vseh, | Uprava Žid., | Direktorji vseh, | Direktorji Žid. |
|---|---|---|---|---|
| »Union«, parni mlin, Osijek | 11 | 5 | 3 | 3 |
| Narodna mlinska ind. Zagreb | 8 | 5 | 3 | 3 |
| Čakovečki par. mlin, Čakovec | 12 | 7 | 3 | 2 |
| Dom. ind. mlina, Indija | 12 | 7 | 1 | 1 |
| Pančevački p. mlin Pančevo | 10 | 3 | 2 | 1 |
| Seni, valjčni mlin Sombor | 8 | 3 | 1 | 1 |
| Vel. Kik. p. m. Vel. Kikinda | 10 | 5 | 2 | 2 |
| Bant. valjni mlin Vel. Kikinda | 9 | 4 | 2 | 2 |
| Dom. mlin. ind. V. Bečkerek | 8 | 6 | 2 | 2 |
| Vel. izvozni mlin V. Bečkerek | 7 | 2 | 1 | 1 |
| Bant. mlinski ind. Vršac | 8 | 4 | 2 | 1 |
| Izv. mlinska ind. Vršac | 10 | 3 | 2 | 1 |
| »Zvijezda«, parni mlin Brod | 7 | 2 | ? | ? |
| Baranjski parni mlin Darda | 10 | 6 | 1 | 1 |
| I. os. valjčni mlin, Osijek | 7 | 3 | 2 | 2 |
| Hessler &Co., Senta | 8 | 2 | 3 | 2 |
| Gor.-bačko Ud. Par. Subotica | 10 | 2 | 2 | 2 |
| »Cereale« d. d. Zagreb | 11 | 6 | 1 | 1 |
| Zagrebški parni mlin | 6 | 3 | 3 | 3 |

#### b) Sladkorna.

Večino delnic pivovarne v Sarajevu d. d. in rokah židje in njihov vpliv v posameznih podjetjih kaže razpredelnica:

| | Uprava vseh, | Uprava Žid. | Direktorji vseh, | Direktorji Žid. |
|---|---|---|---|---|
| Fabr. Šećera, Vel. Bečkerek | 15 | 8 | 2 | 2 |
| Fabr. Šećera, a. d. Crvenka | 10 | 3 | 2 | 1 |
| I. H. S. Indust. Šećera, Osijek | 13 | 4 | 2 | 1 |
| Fab. Šeć. »Bačka« N. Vrbas | 15 | 7 | 2 | 1 |
| Srp. Čes. Babr. Šeć. Čuprija | 11 | 1 | 1 | — |

Največja je tovarna v Vel. Bečkereku, ki je imela l. 1926 11,318.638 din čistega dobička pri delniškem kapitalu 12 milijonov. (Str. 222.)

Marsikomu bo sedaj morda postalo jasno, zakaj je sladkor pri nas tako silno »poceni«, da pride na glavo vsakega prebivalca celih 5 kg letno, dočim v Madžarski 12, Franciji 23, Češki 24, Nemčiji 22, Avstriji pa samo 26 kg.

#### c) Alkoholna industrija.

Že od nekdaj posvečajo Židje prav posebno ljubezen alkoholu. V srednjem veku so imeli vso trgovino z vinom v vseh evropskih državah. V Rusiji pa celo monopol na pripravljanje in prodajanje »vodke«, s katero so zastrupljali ruski narod. Kaj zato, če narod moralno in umsko propada, glavno je, da se polnijo blagajne raznih gospodov privandrovcev! In danes?

| | Uprava vseh, | Uprava Žid. | Direktorji vseh, | Direktorji Žid. |
|---|---|---|---|---|
| I. F. Všetečka, a. d. Beograd | 10 | 2 | 1 | 1 |
| Delniška pivovarna Sarajevo | 12 | 3 | 7 | 6 |
| D. tovarna likerjev, Zagreb | 8 | 8 | 2 | 2 |
| Bos. ind. špirita, Brčko | 6 | 2 | 2 | 1 |
| Zagr. del. pivovarna | 7 | 5 | 2 | 2 |
| »Ind. Žeste«, Zagreb | 12 | 8 | 3 | 3 |
| J. Aman, pivovarna, Apatin | 9 | 6 | 2 | 2 |
| Bratje Königstädtler, N. Sad | 3 | 3 | 1 | 1 |
| Ind. alkohola Zagreb | 4 | 2 | 1 | 1 |
| Tv. alkoh. M. Mayer, Zagreb | 9 | 6 | 1 | 1 |
| Stock Cognac Med., Požega | 8 | 5 | 1 | 1 |

Večino delnic pivovarne Sarajevo d. d. in pivovarne »Union« v Ljubljani imajo dunajski Židje. (Wiener Bankverein in Credit-Anstalt.) (Str. 223.)

#### d) Lesna.

»Židje in inozemci so gotovo udeleženi v veliki lesni industriji, dočim so majhna podjetja v rokah domačinov.« (Str. 225.)

| | vseh, | Žid. | vseh, | Žid. |
|---|---|---|---|---|
| S. H. Gutmann, d. d, Belišče | 9 | 7 | 6 | 4 |
| Croatia d. d. Zagreb | 4 | 3 | 2 | 2 |
| D. d. za ekspl. lesa Zagreb | 15 | 10 | 5 | 3 |
| Jug. Šum. ind. Zagreb | 6 | 3 | 2 | 1 |
| Nar. Šum. ind, Zagreb | 12 | 5 | 2 | 1 |
| Nihag d. d. Zagreb | 15 | 10 | 5 | 1 |
| Ogulin-Lika d. d. Zagreb | 9 | 5 | 3 | 2 |
| Slovex d. d. Zagreb | 12 | 11 | 2 | 2 |
| Slavonija d. d. Zagreb | 10 | 3 | 4 | 3 |
| Bos. del. d., B. Luka | 9 | 3 | 1 | 1 |
| Una d. d., Brod n/S. | 6 | 2 | 2 | 2 |
| Jela d. d., Sarajevo | 10 | 5 | 2 | 1 |
| Ugar d. d., Turbe | 12 | 6 | ? | ? |
| Drach d. d., Sisak-Caprag | 10 | 5 | 2 | 2 |

In še nešteto drugih.

Spomniti se je treba pri tej priliki še tudi na že blagopokojno »Krivajo« iz Zavidovičev, ki je imela v upravnem svetu od 9 svetnikov 5 Židov in od 3 direktorjev 2. Ti so si znali na račun naše države »zaraditi« lepih 195 milijonov din. Malenkost! Ali pa »Nasička«: v upravi od 12 svetnikov 6 Židov in vseh 9 direktorjev je bilo iz »izvoljenega« ljudstva. Ta čedna družbica je znala pri delniškem kapitalu 12 milijonov din ogoljufati državo za 230 milijonov 682.000 din.

**Letošnji letnik „Straže v viharju“ se bo kmalu zaključil. Če še niste poravnali naročnine, Vas vljudno prosimo, da to še danes storite. Uprava.**

# K predavanju kan. Cardijna

Pri »Foyer des étudiants catholiques à Paris« je bilo predavanje kanonika Cardijna o vodilnih mislih in o organizaciji »Krščanske delavske mladine«. V tem predavanju je Cardijn pokazal, da ni bil samo ustanovitelj žosističnega gibanja in sposobni organizator te nove sile, ampak predvsem duhovni vodja, ki je znal pridobiti mnogo sodelavcev.

Nekoliko pred vojno je Cardijn začel, tedaj še osamljen svoje delo. V njegovi domovini Belgiji se je vsako leto kakih 7000 otrok učilo v industrijskih kadrih in to v starosti, ko njihov značaj še ni bil izoblikovan. V značilnih potezah je naslikal mešanico v delavnicah, rušenje družinskega življenja in beg staršev pred odgovornostjo, ki jo imajo kot vzgojitelji. Glavna točka verskega problema današnjega časa je zanj v tem, da se je Cerkev pustila izriniti iz delavskega razreda in da še ni našla primerne poti, da bi zopet osvojila ta stan. Usoda Cerkve je odvisna od rešitve tega vprašanja. Po mnenju Cardijna bo prav obnovitev krščanstva med delavstvom odločila usodo krščanske kulture. Treba je uvideti, da je krščanstvo življenjski temelj in vodilna ideja današnje kulture.

Cardijn pa želi, naj bi se za obnovitev krščanstva prizadevali in zanjo dajali pobudo laiki, saj je jasno izjavil, da niti papež, niti škofje ne znajo neposredno zajeti delavske duše, ampak da to zmorejo samo nekateri apostoli.

Značaj dela mladih žosistov je izključno praktičen. Ne utapljajo se v ideologijah in ne razpravljajo s tovariši - komunisti: praktično jim kažejo, kako je treba izboljšati usodo delavcev. Žosistično gibanje vsako leto preučuje to ali ono posebno točko v organizaciji: ustanovitev menz, higiena pri delu, nravnost v delavnicah, delo, bogoslužje itd. Nikdar ni vprašanja o mezdah, o socialnem zavarovanju ali o drugih točkah, ki navadno predstavljajo tako imenovane socialne programe. Ne more se torej reči, da bi se žosistično gibanje ne zanimalo za življenje delavca.

Idealna življenjska pot mladega žosista pa bo ta, da bo prišel do tega, da bo prostovoljno in trajno smatral svoje delo za molitev in si ustanovil lastno krščansko ognjišče, ki bo boljše kot ono, iz katerega je sam izšel.

Neprestano poudarja Cardijn, da je končna zmaga prihranjena katolicizmu. V resnici je Cardijn eden izmed onih apostolov, ki ne glede na končni uspeh že kar s svojo ljubeznijo znaš pridobivati ljudi za dobro stvar.

★

### SV. OČE O DANAŠNJEM POLOŽAJU

Pred kratkim je sv. oče dejal tole glede sedanjega svetovnega položaja: »Današnji čas je velik. Dogajajo se velike stvari. Kaj se dogaja v Evropi? Jasno je, da to očetovsko srce očeta velike krščanske družine boli, vendar se moramo Gospodu zahvaliti, da našo pozornost obrača drugam. Cele pokrajine in kontinenti čakajo na žetev, ki bo obilna.«

Kaj lahko iz tega razberemo? Za Evropo se pripravljajo težki časi, ker je grešila in še greši dalje. Greši proti Bogu, ker izrablja njegovo potrpežljivost. Pa kazen bo sledila. Vse bo maščevano, vsi tisti grozni zločini belih Evropejcev nad drugimi rasami, vse muke, ki so jim bile prizadejane. Kontinenti se dvigajo, Bog je obrnil svoje lice k njim in jim z odprto roko siplje svojo milost.

# „Nordijska in sredozemska rasa"

»**Nordijska rasa** je razsodna, iskrena, energična, ima čut odgovornosti in tankovestnosti, presoja bodočnost, zato je po svoji naravi voditeljska; severnjaki so veliki tvorci in junaki, sposobni za najbolj drzne napore; določeni so za vojno, vladanje, so državotvorni; prav tako so posebno vzposobljeni za umetnost, znanost, filozofijo in poezijo. Severnjak je ‚Leistungsmensch'«.

»**Sredozemska rasa** se nagiba bolj k **zunanjosti** kot k notranji poglobitvi. Sredozemec ljubi barve, je radoveden, spremenljiv, potrebuje vedno pobude in vabe; pravih odličnih mož ta rasa nima, ker nima stvariteljskih sil; je pač vdana čutnosti in se nagiba k okrutnosti in lenobi. Čast polaga bolj v kak videz kot v realno bitnost; laž ni nečastna zanjo.

Za to raso je življenje bolj igra in ljubezenska kabala; ne pozna zvestobe in ne misli na bodočnost, živi v sedanjosti; žena te rase ni prava lepota, ampak le igrača lepote. Šminka, barve so ji bolj važne kot goba za umivanje. Ljubezen ni trajna, — če je nagon nasičen, izgine ljubezen. Pri severnjaku se nasprotno šele potem začne svobodna in čista ljubezen. Južnjak ne pozna junaštva brez maščevalnosti: sovražnik mora biti teptan in okrvavljen, da gleda zmago. V religiji je južnjak najponižnejši suženj dogem, severnjak pa išče Boga na svoj način.«

**Kaj sledi iz tega? Oziroma odkod to izvira?** »Sredozemska rasa okrog sredozemskega morja je enotna — južnjaki polagoma prehajajo v raso zamorcev. Saj so že v prazgodovini prihajali negroidi v južno Evropo (rasa Grimaldi). Zato imajo evropski južnjaki marsikaj skupnega z Afričani: zgovornost, muzikalnost, vzhičenost, razdražljivost.«

Tako in enako modrujejo »učenjaki« prof. Günther, Lenz, Krauss, Mühlmann v raznih svojih delih kakor Lebensprobleme der Rassen, Gesellschaften und Völker in drugod.

»Osservatore Romano« dostavlja k temu poročilu v svoji številki z dne 30. aprila:

»Neznanstvenost in pristranost takih teorij spričo zgodovine in dejanskega stanja je pač po sebi jasna, saj je prav iz sredozemskih narodov vznikla ona kultura, ki je kultura sveta. Krščanstvo pa obsoja te teorije ne samo zaradi materialističnega značaja, ampak tudi zaradi velike nevarnosti njihovih posledic. Saj uničujejo bratstvo narodov, enakovrednost njihovega dostojanstva in medsebojno spoštovanje, ki so osnova medsebojnega sodelovanja. Saj tak rasizem ima vse druge rase za drugovrstne, kar vodi k onemu tekmovanju in nadvladanju, ki morata izpodkopati ravnovesje in mir med narodi.« Mi kot Slovani pa še pristavimo: O Slovanih tu sicer ni govora, :

Toda krščanstvo je znalo iz Poljakov, Čehov in Slovakov in južnih Slovanov ustvarjati tekom dolgih stoletij državotvorne narode: in prav **katoliška poljska država** je skozi stoletja preprečevala, da nista germanski protestantizem in ruski kozaški bizantinizem spremenila vse srednje in vzhodne Evrope v satrapije in pašaluke.

# Reforma zak. prava v Španiji

V nacionalistični Španiji je bil izdan zakon, po katerem je spet priznana verskemu zakonu javna veljava in s katerim je ukinjena ločitev zakona, in sicer tako, da so vse viseče tožbe o ločitvi nične.

Znano je, da so po francoski revoluciji skoraj vse moderne zakonodaje sprejele ločitev zakona. V Franciji in na Madžarskem je to sledilo po zelo žilavemu odporu katolikov, v Nemčiji pa kot izhod iz težke juridične situacije, v kateri se je nahajal Bismark za časa kulturnega boja. Španija pa je bila v vrsti onih držav, ki so poznale samo nerazvezljiv zakon in cerkveno instanco kot sodno oblast v zadevah sv. zakona. V revolucionarnem zaletu, ko je šlo za tem, da se porušijo vse katoliške, kulturne in religiozne vrednote, je padel zakon pod udarci revolucionarnega besa. Popolnoma jasno je, da država, ki trpi, da se preganjajo duhovniki in redovniki, da se podirajo cerkve, ki so po njih neumnem mnenju storile največ zla, ne more trpeti katoliške koncepcije zakona. Ni bilo tem zakonodavcem dovolj, da so uvedli civilni zakon in s tem tudi možnost za ločitev, ampak so hoteli tudi to, da čim bolj zrahljajo in oslabijo stalnost družine v skladu z zakonsko doktrino skrajnih levičarjev marksistov. Tako je prišlo v Španiji do reforme zakonskega prava, ki se je zelo približalo ruskemu vzorcu.

Rezultati so bili zelo poučni v tem, kar se tiče upropaščenja družine, bili so pa z državljansko vojno prekinjeni. Nacionalistična vlada je temu problemu zopet posvetila vso pažnjo. Priznala je zopet veljavo verskega zakonskega prava, in sicer pro praeterito, ločitev pa je ukinila.

**Pokažite naš list svojim prijateljem! Stem nam pridobivate nove naročnike!**

# Za našo univerzo

Tri so možnosti, ki so prišle letos v poštev za dosego državnih kreditov za našo univerzo: a) redni državni proračun, b) izredni državni krediti, c) investicijsko posojilo. Medtem, ko se v rednem proračunu 1937/38 ni posrečilo dobiti ničesar (če izvzamemo povišanje dotacije za hidrotehnični laboratorij za opremo v znesku 52.000 in še kakšna druga manjša povečanja) smo pri izrednih kreditih imeli več uspeha: **14 milijonov za dograditev knjižnice, strojni institut in akademsko menzo** je precejšen korak do izpopolnitve naše univerze in daje upanje, da bo tudi v bodoče Belgrad imel več razumevanja za upravičene in do sedaj popolnoma zanemarjene potrebe slovenskega vseučilišča. Da gremo tudi v tem pogledu na bolje, je v precejšnji meri zasluga prosvetnega ministra g. Magaraševiča, ki je ob svojem obisku na naši univerzi sam videl težko stanje naših institutov, pomanjkanje prostora in opreme in slišal od rektorata in predstavnikov Akademske akcije jasno in odločno zahtevo po izpopolnitvi vseučilišča in spremenitvi dosedanje odklonilne budžetske politike Belgrada proti slovenskemu vseučilišču. G. minister takrat ni mnogo obljubil, zato nas veseli, da smo dobili vsaj nekaj najpotrebnejšega, zlasti ker smo bili navajeni do sedaj samo na obljube in tolažilne besede.

Toda **popolna univerza** je še daleč. Nadaljevati borbo do konca je naša dolžnost, ki je niti za trenutek ne smemo zanemariti. Pred vrati je razpis in razdelitev **investicijskega posojila v znesku 250 milijonov.**

**Pri deležu za dravsko banovino morajo biti upoštevane potrebe slovenske univerze s približno 10 milijonov.** Dvajset let smo čakali in to dokaj potrpežljivo. Zapostavljeni prav v vsakem oziru, pa naj bo to pri dotacijah za vseučilišče, pri štependijah in podporah za študente, ali pa kot slušatelji slovenske univerze sploh, smo pokazali pri svoji borbi, ki je bila dostojna in vredna slovenskega katoliškega akademika, da se zavedamo, da smo sinovi in nastopajoča generacija visoko kulturnega naroda, čigar največji ponos mora biti prav popolna in znanstveno na evropski višini stoječa univerza.

Vemo, da bodo pri deležu investicijskega posojila, kar ga dobi dravska banovina, prišle v poštev predvsem druge potrebe. In bo tista vsota gotovo mnogo, mnogo premajhna, da bi mogli z njo odpraviti vse kričeče pomanjkljivosti. Toda prav zato mora državna oblast podeliti dravski banovini njej pripadajoči delež in še vsaj 10 milijonov za potrebe univerz.

Če je borba za izredne kredite bila prvo delo letošnje poslovne dobe Akademske akcije, se začenja sedaj druga: **borba za delež v investicijskem posojilu.** Tu imamo v mislih predvsem potrebne kredite za **prirodoslovne institute, opremo anatomske predavalnice, kemični institut in hidrotehnični laboratorij.** Ni najvažnejše, katera od teh zahtev naj bi bila na prvem mestu — **vse je enako potrebno in vse moramo dobiti.**

### Prirodoslovni instituti.

Akademiki-prirodoslovci, ki morajo po ves dan prebiti v mrzlih in temnih hodnikih, ki so prej služili zgolj prehodu, so dolgo časa potrpežljivo čakali, kdaj se bo pričela akcija za njihov institut. Sami so letos opozorili javnost na težke razmere, v katerih so prisiljeni študirati in Akademska akcija je njihova stremljenja podprla. Z izselitvijo prirodoslovnih institutov iz glavnega univerzitetnega poslopja bo to precej razbremenjeno in bi mogli omenjeni prostori služiti mogoče kot lokali strokovnih društev.

### Anatomska predavalnica.

Z zneskom okrog 500.000 din, ki ga tudi upamo dobiti iz tega posojila, bi se ta predavalnica končno dogradila in modernizirala.

Omeniti je treba, da bo Akademska akcija vse storila za dosego kredita **pol milijona din za izdelavo načrtov za novo bolnišnico s kliniko.**

### Kemični institut.

Za zgradbo kemičnega instituta v polnem nameravanem obsegu je potrebna naknadna vsota okrog 3 milij. (2 milij., ki sta bila odobrena lani, ležita že nad eno leto neizrabljena v podružnici drž. hipotekarne banke v Ljubljani). Akademska akcija je poslala na Rektorat dopis, v katerem prosi spričo umljivega razburjenja akademske mladine, naj se končno že uredi zadeva s kemičnim institutom, ki je prodrla po časopisju že v javnost in ki gotovo ne govori v prilog našim zahtevam v Belgradu. Kolikor nam je znano, se načrti za kemični institut sedaj nahajajo in pregledujejo na tehničnem oddelku banske uprave, od koder se pošljejo v odobritev gradbenemu ministrstvu.

### Hidrotehnični institut.

Zanj so načrti odobreni že več let. Ta oddelek, ki je po številu slušateljev najmočnejši na tehniki, se je moral, odkar obstoja, boriti z največjimi težavami. Z lastnimi sredstvi in s pomočjo zasebne pomoči si je »Društvo za postavitev hidrotehničnega laboratorija« postavilo na Barju provizorij, ki vsaj za silo omogoča študij hidrotehnike. Žal je prav ta provizorij, ki je dokument domače pridnosti in prizadevanj, predstavljal letos oviro, da ni bilo mogoče doseči kredita za zgradbo novega poslopja.

# Iveri

**30 aprila in 1. maja je imela Pax Romana** medzvezno sejo v Vaduzu (v kneževini Lichtenstein). Iz Jugoslavije se je udeležil predsednik Pax Romane g. prof. dr. Maks Wraber; predsednik SDZ inž. Anton Tepež ter iz Zagreba g. prof. dr. Lj. Marakovič. Na seji so predvsem razpravljali o letošnjem zborovanju v Sloveniji.

**6. številka mesečnika »Pax Romane« prinaša** poleg drugega sliko novega predsednika P. R. g. prof. dr. M. Wrabra, pogled na Rog. Slatino, kjer bodo od 22.—26. avgusta t. l. študijski dnevi, fotografijo Brezij, kamor bodo zborovalci romali, razen tega še slovensko narodno gledališe in uršulinsko cerkev.

**»La Croix« poroča, da je bil Rim v morju** kljukastih križev baš na dan 3. maja, ko so verniki v Rimu, v vsej Italiji in na vsem svetu obhajali spomin najdenja sv. Križa.

**Milanski »Popolo d'Italia« je napadel besede** sv. očeta, s katerimi je dejal, da je Rim bil te dni preplavljen s križi, ki niso krščanski.

**V Nemčiji je bilo l. 1931. 243.9 milijonov** sv. obhajil, l. 1935. pa 303.7 milij. Tako je prišlo na enega katoličana v Nemčiji l. 1935. 13.96 sv. obhajil, dočim l. 1931. le 11.74.

**Kanadski šolje so začeli veliko propagando** proti šund-literaturi. Svoje vernike so pozvali, naj bojkotirajo šund-literaturo in vse časopisje, ki tak šund priporoča.

**Dominikanci so se pred kratkim zopet vselili** v staro angleško univerzitetno mesto Cambridge, od koder so bili pregnani za časa reformacije na Angleškem.

**3. maja t. l. je nacionalistična vlada v Španiji** razveljavila odlok z dne 23. januarja 1933, po katerem je bil razpuščen jezuitski red na Španskem in vse njegovo premoženje zaplenjeno. Sedaj smejo jezuitje zopet nemoteno delovati v nacionalni Španiji.

**»Havas« poroča iz Harbina (Mandžukuo),** da je 1. maja demonstriralo proti sovjetski vladi okrog 10.000 Rusov bele garde.

**»Reuter« poroča iz Moskve, da so odstavljeni štirje generali,** ki so svoje dni sodili maršala Tuhačevskega. To so: Dibenko, Alkanis, Belov in Kaširo.

**Angleška oblast je dala pregledati baziliko** Božjega groba v Jeruzalemu nekemu inženirju. Po njegovem poročilu, da preti vernikom nevarnost za življenje zaradi slabega stanja cerkve, je oblast vernikom prepovedala obiskovanje cerkve Božjega groba, duhovnikom pa obisk dovoljuje le na lastno odgovornost.

Toda stanje cerkve je pregledala tudi tričlanska komisija strokovnjakov, ki so izjavili, da je mnenje od angleških oblasti naročenega inženirja neutemeljeno. Za prepovedjo se namreč skriva protestanski trik. Protestanti nimajo pravice uporabljati cerkve. Sedaj so si jo hoteli pridobiti tako, da bi za popravilo cerkve mnogo prispevali. Medtem pa katoličani zatrjujejo, da cerkvi še ne grozi »neizbežno porušenje« niti še ni njeno stanje »nevarno«. Vsa potrebna popravila pa se lahko izvrše z rednimi prispevki vernikov za vzdrževanje božjega groba.

**Nadškof v Tolosi piše v letošnjem pastirskem** pismu o kinu tudi: »Po božji zamisli bi moral biti kino najodličnejše sredstvo za šolanje ljudskih slojev, nenadomestljivo sredstvo za širjenje svetle resnice o človeškem življenju, za utrjevanje temeljev družinskega življenja in za napredovanje socialne pravičnosti med vsemi stanovi. A kaj je postal dejansko? Odveč je o tem govoriti podrobno.«

Nadalje piše o veliki moralni škodi, saj je danes pri večini ljudi pod vplivom filmov otopel odpor proti pogubnim vplivom filma. Tako niso več niti sposobni, da bi se dvignili v odločen protest zoper napade na svetinje sv. vere. Na koncu poziva, naj se tudi katoličani njegove nadškofije organizirajo in enotno nastopijo po zgledu ameriških katoličanov.

# Književnost

### OBISK PRI NAJMLAJŠI.*

Cmerikav dan visi nad krajino. Zdaj pa zdaj zaudari semkaj čez holme strupena burja, da nam zavira kolesa, ki jih podimo po rahlo blatni cesti med romantično tihimi smrekami in bahatimi jelšami. Nad polji otožna megla, na obrazih jutranja mrkost, v srcih pritajena pesem, še nikoli do konca izpeta.

Še lučaj in pred nami se razgrne kot velika latvica široka dolina. Tik nad levo rebro mežika ponižni Miklavž s skritega Kurena, za njim ošabna Planina, niže nje Krošljev grič, pod njim pa kotanja Razor. Aleš iz Razora, zakaj si se skril prežečemu poetu? — Povsem zadaj za Smrečjem, ki skriva tajna jezera in pomladne blagojane, se belijo Sveti Trije kralji, Lavrovec in Žažar, za njim sanja bogastvo kralja na Betajnovi. Še Samotarica s Korenom in venec se zaključi. Sredi tega kroga čemi Podlipa, pohlevna vasica, kot da so jo ljudje pozabili ali celo zavrgli. Saj bi je v tej prostranosti še ne zaznal, da se iznad nizkih Loč ne dviga holm in na njem bela cerkvica sv. Brikcija. Ozreš se prek razorov. Saj res: Vsa dolina je prekrasen vrt; okrog nje zeleni so gozdovi, nizkih gričev travnati vrhovi — a nad njo je nebes razprostrt... Sprana cesta se za hip vzpne. Sredi klanca se ustavimo. Sonce se nam od nekod prismeje. Z Majdo se spogledava: lepo bo. Velena se z Jožetom čuti, da smo že na cilju. Rada bi še pognala naprej, kar naprej, morda v svoj svet, ki ga mi ne razumemo. Majda si že ogleduje hišo: siromašna, nizka bajta čepi tik ob cesti, skoraj se pogreza v zoreče lehe, ki poganjajo ozimimo. Dom naše najmlajše, naše Marije, ki je zapela spev tihe doline.

Skozi ozka vrata vstopimo. Že včeraj sem naznanil obisk. Zato ne bo menda presenečenja. Črna kmečka kuhinja, samota, tihota. Potrkamo in vstopimo. Brat nas pozdravi. Ob mizi stoji in veže knjige. Tih je. Od nekod se utrga ona, Marija. Še opazili je nismo. Glasan šumot jo hipoma zajezi, da se ne znajde v tujih obrazih in besedah. Slabotna postava, suhotna. Devetnajst let nosi, pa bi ji ne prisodil. Preprosta. Prav otročje geste spremljajo njeno vedenje, tako jo obsodijo bežni prvi pogledi. Majda jo gleda kot nekoč svojo punčko, ki se je morala od nje posloviti, ko je dorasla. Vrata se v drugo odpro. Nekdo boječe vstopi. Mati, njena mati. Plahost in sramežljivost ji odseva iz utrjenih oči. Za možem žaluje. Pred božičem so ji ga pokopali. Gospa Albina se za hip zamisli. Morda gleda pred sabo Cankarjevo Francko in mater, ki je zanjo nedosežna skrivnost, morda grabi za motiv novega doživetja, ki ga bo vrgla na papir.

Posedemo ob veliki javorjevi mizi in zasnujemo razgovor. Marija se nasmehne; stegne se na polico pod nizkim stropom — tam je njena zakladnica — in pred nami že leže bele pole, popisane s šolsko roko, snažno in brez popravka. Marija, oprosti, v tvoj svet bi radi pogledali, kako delaš, kako gradiš, kako ustvarjaš in klešeš besedo slovenskega srca in duše.

Začela je pesniti s petim letom. Samo dvorazredno podlipsko šolo ima za sabo. Delala je zmeraj po malem, a vztrajno. Šele s časom je zvedela, da tudi drugi radi slišijo besedo zapeto in začela jo je priobčevati. Nad tristo jih je že stvorila, med temi sem videl nekatere za čuda lepe in globoke, le škoda, da teh nobene še ni v javnosti. Pomisli, dekle tako rekoč brez vsake izobrazbe, pa ti skuje klasično tvornost: sonetni venec, pesem z lepim akrostihom, vineto, idilo, gloso. Potem pa sama pove: saj je pesnik le pesnik po tem, kar izda. In za tem ironičnim nasmekom njenih rahlo zalitih lic se skriva trpka bol: Kaj pomaga ptički pesem sestric z vrta, ko pa v sobi v tesno kletko je zaprta! (str. 22). Zaveda se svoje majhnosti, še preveč bojazljivosti se je navzela, a v dobro si sme šteti tudi zavest, da zmore ustvarjati, česar drugim ni dano. In ob tej duši sem spoznal, kaj je dar božji, kaj je rojen poet, — čista duša vidi čisto, jasno in lepo kot božje oko; in potem posluša, čuti, doživlja, uživa in reče, čeprav jo malokdo sliši, redkokdaj, a vendar včasih v duše mlade droben žarek sonca — sreče se prikrade. (str. 23). A kaj bi tisto, saj vendar: vsa dolina miloglasno pesem poje, da pri srcu mi veselo in lepo je (str. 11). Zares, kdo bi si ne zaželel vsaj za trenutek stopiti v to kraljestvo tihe doline, kjer Marija poje?... In kako je z njeno pravkar izdano zbirko? Poglavje zase. Samozaložba, saj veš. — Kaj bi sodil o delu samem? Ne vem, ker moram prej nekaj drugega omeniti, tisto s trgom. Sama mladostna vzkipelost je Marijo napotila do tega velikega koraka. A škoda, srce je zadelo prehitro ob kamen. Sama mora prodajati. Hodi kakor potovka iz kraja v kraj, čez hrib in dol, čez drn in strn. Naš vsakdanji kruh je trd. Marija ve, kaj je življenje. Pa tudi v to noč posije dan, sonce, sreča; motiv, nova misel, doživljaj, prijem in na papir se ji zlije nov spev, pesem ceste, žuborečega vira, zelenečega holma, višnjevega neba, jasnega dneva in očarljivega večera.

Marija, vas nikoli ne obide misel, željna misel po nečem daljnem, po širokem in glasnem svetu, kjer teče življenje v drugo smer kot v tejle tihi dolini, ki ne sliši tistega šumota?

Slabotna prsa se ji za hip dvignejo, da dajo duška težkemu vzdihu. Kakor Cankarjeva Nina iz Kralja na Betajnovi, ko zasliši tisto besedo: gledališče; še nikoli ji ni bilo dano, da bi stopila v pravljični hram. — Ah —, saj bi, pa sama ne vem... Zadržana bol ji podrhteva na obrazu, od nekod zaveje pesem o tistem daljnem, neznanem. Samo želja je to in nič več. Nekaj drugega ji da besedo: ne vem, če bi potlej mogla ustvarjati... Saj, Marija, kar prav imaš, tiha dolina je tvoja in ta je samo ena. Kar prav imaš.

Pa vendar — se mi je še tisti trenutek utrnila nova, na prvi pogled povsem tuja misel: Marija bi morala v svet, v dalje, kjer spi veliko kraljestvo, kraljestvo tvorcev duha, lepote, umetnosti. Da bi potem od blizu spoznala moč in duha besede klasicizma, humanizma, renesanse in za tem še novo silo romantike, impresije, ekspresije, surreala. In tako ne samo naše obeležje: Gregorčič, Prešeren, Kette, Murn, Župančič, marveč tudi Goethe, Schiller, Heine, čar velikih tvorcev flamske, angleške, francoske duše in potem še in še, kakor govori neizprosnost časa in njegovega izraza.

Zunaj sije prijazno sonce. Razgovor se je zavlekel, nihče ne ve kako. Stopimo malo ven. Fotograf nas kliče. Marija se postavi poleg drevesa, zraven nje stopi mati.

To je naša Marija, naša najmlajša. Do srca seže njena mila pesem, človek bi se zjokal, ko bi do dna spoznal njene globine. Lirični talent in kaj bo z njim? Marija pa tiho poje: čisto srce — ni mu drugega treba: moja je pesem in moj je ves svet... Ko bi bilo res tako. Ko bi ji nihče ne zaviral poleta v daljave, višave! Marija, zdravstvuj!

* Marija Brenčič, ki je napisala pesniško zbirko Spev tihe doline. Samozaložba. Podlipa pri Vrhniki 1937. Cena 4 din. Knjižico, ki se dobi pri avtorici in tudi po knjigarnah, vsem toplo priporočamo.

# Po naših gimnazijah

Bliža se konec šolskega leta. Zopet bo zapustilo naše gimnazije toliko in toliko abiturientov, bodočih voditeljev slovenskega naroda. Ta proces, ki se leto za letom ponavlja in ki daje univerzi nov naraščaj, je za nas zelo važen, čeprav mu morda ne posvečamo dovolj pažnje. Važen je zato, ker bo slovenski narod takšen, kakršni bodo njegovi voditelji. Ti so pa takšni, kakor jih je vzgojila srednja šola, ali bolje rečeno, kakor so se sami vzgojili v osmih letih srednješolskega študija, Da šola danes ne vzgaja, ampak predstavlja le nek aparat, ki naj dijaku vlije neki minimum znanja, to vsi dijaki dobro čutimo. To čutijo dobro tudi vsi tisti, ki se bore za našo naklonjenost. Vsaka svetovno nazorna skupina skuša v svoj krog dobiti kar največ dijakov in jih po svoje vzgojiti (če je to vedno vzgoja, je vprašanje), ker ve, da šola dijaku tega, kar on v krizi značaja in duha najbolj išče, namreč prave poti, ne da.

Zaradi tega je društveno življenje po gimnazijah zelo močno razvito in tudi zelo pestro. Katoliški dijaki se zbirajo v kongregacijah, kjer si oblikujejo svoj značaj in vzgajajo svojo voljo. V drugih svojih organizacijah se ne morejo udejstvovati, ker jim mrtvi zakoni to prepovedujejo. Vse delo v kongregacijah leži na veroučiteljih in nekaterih redkih profesorjih, ki se zavedajo, da niso poklicani samo zato, da vlijejo dijaku neko znanje, ampak predvsem zato, da vzgajajo. V katoliškem taboru vlada edinost, le tu in tam se kdo navdušuje za Španijo, Kocbeka, Dejanje in si pripenja za znak križ in kladivo. Delo katoliškega dela dijaštva je plodovito na vseh področjih. Pri tem delu jih podpirajo, kot je bilo že omenjeno, redki profesorji. Merodajni činitelji, ki imajo na skrbi vzgojo mladine, pa naj se pobrigajo, da bo tudi katoliškemu dijaštvu dovoljeno, da se organizira, da ne bo zapostavljen del dijaštva na naših šolah.

Druga skupina je skupina nacistov, ki so edini le tedaj, če je treba napadati katoliške dijake, njih prepričanje, blatiti vse, kar je slovensko, drugače pa so med njimi precejšnje razlike. Eni se navdušujejo za Ljotiča, drugi pa za staro JNS. Ti se lahko organizirajo, vendar razen v zabavljanju ne pokažejo prav ničesar. Dijakom se v sovraštvu do slovenstva in katoličtva pridružujejo tudi nekateri »nacionalni« profesorji in jim zvesto pomagajo. Značilen in omembe vreden je primer, ki se je dogodil na neki gimnaziji v Sloveniji in ki nazorno slika njih sovraštvo do slovenstva. Dogodilo se je, da se je ravnatelj podpisoval v izkaznice FS v cirilici. Najbrž se mu slovenščina ni zdela primerna, da bi v njeni pisavi ovekovečil svoje ime. Mislim, da to dovolj kaže, kakšna je vzgoja v nacističnih vrstah in kakšna je tudi vzgoja takih profesorjev v šoli.

Tretjo skupino po naših srednjih šolah predstavljajo nezadovoljneži in levičarji, ki skušajo pripadnike svojemu nazoru pridobivati na tajen način, kot je sploh vse njih delovanje podtalno rovarenje proti vsakemu, ki ni z njimi. Vendar njih število stalno pada, deloma ker iz Moskve ne prihaja več dovolj denarja za agitacijo in sladko vince, deloma ker dijaki nočejo več nasedati njih stalno enakim frazam.

To so glavne tri skupine na naših srednjih šolah, ki imajo svetovno nazorni program, ki zahtevajo zase celega človeka. Poleg njih je še več organizacij kot FS, JS, PRK, ki pa v svojem programu nimajo svetovnonazorne opredelitve.

Temu razmerju med svetovnonazornimi skupinami primerno prihaja tudi tisk med naše dijake. Največ prihaja na naše srednje šole kat. tiska (Straža v viharju, Mi Mladi Borci, Naša Zvezda, Mentor itd.). Nacistično časopisje prihaja v precej manjšem številu, in sicer Naša volja, Sokolič, Naša rast, Zbor, ki ga ponekod precej tajno razširjajo. Levičarskega 1551 na naših srednjih šolah skoraj ni opaziti. Tu in tam ima kdo naročeno Slovenijo, Sodobnost. Nekaj več naročnikov ima Dejanje. To bi bili glavni časopisi in revije, ki prihajajo na naše srednje šole in iz katerih črpajo dijaki svojo izobrazbo.

To naj bi bil kratek pregled stanja na naših srednjih šolah. Popolnoma točen seveda ne more biti, ker nam niso na razpolago razne uradne statistike. Vendar da že ta povprečna slika srednje šole misliti dobrim vzgojiteljem in tistim, ki jim je kaj na tem, da bi bil abiturient tudi dobro vzgojen, ne samo napolnjen z znanjem. Šola mora zopet postati vzgojni zavod!

# Delavnost franc. katoličanov

»Socialna in državljanska ženska zveza« v Franciji zasleduje pereča ženska vprašanja. Kakor povsod, se je tudi tu pokazal uspeh šele po dolgoletnih borbah. Tako je n. pr. trajala šest let borba za vrnitev matere družini. Pred šestimi leti, ko se je »Socialna in državljanska zveza« zavzela za to vprašanje, marsikdo ni vedel, kaj naj stori. Šele sveti oče je jasno začrtal v encikliki »Casti Connubii« smernice za rešitev tega problema.

Toda kmalu po tem so v Franciji nekateri začeli pretirano hvaliti to, da se ženam odreka pravica do poklicnega dela, drugi pa so videli v tem nekako izgubo. Prvi so pozabili, da je žena večkrat prisiljena, da iz potrebe prevzame poleg naloge, ki jo ima v družini, še kako drugo delo. Drugi pa so začeli trditi, da geslo »ženo k ognjišču« zapira ženo v ozek družinski krog in jo smatra za domačo sužnjo.

»Socialna in državljanska ženska zveza« pa je poleg teh dveh struj kmalu naletela še na hujšo oviro — na industrijske podjetnike, ki so se začeli bati, da bi bilo treba zvišati plače možem, da bi tako žena mogla posvetiti svoje zmožnosti samo družini.

A vendar je »Socialna in državljanska zveza« kmalu našla razumevanje pri krščanskih industrialcih. Tako se je lahko osnoval najprej narodni, pozneje pa mednarodni odbor s programom, ki ga označuje geslo »žena pri ognjišču, sograditeljica človeškega napredka.« Kmalu so se pokazali čudoviti uspehi, kar obeta vzpostavitev boljšega socialnega reda.

Sedanje prizadevanje mednarodnega gibanja pa skuša poudariti, da je treba pojmovati delovanje žene v družini kot poklic. Gotovo je tudi, da mora biti to njeno poklicno delo v družini bolj cenjeno kakor njeno poklicno delo v družbi.

★

**Stanovanjska revščina v Sovjetski Rusiji.** Kako bogastvo vlada v Sovjetiji, kako skrbi vlada za »tovariše« proletarce, je najbolj razvidno iz tega, kako v Rusiji primanjkuje stanovanj. V »Večernaji Moskvi« zadaj pri oglasih beremo n. pr. da ponujajo ali najemajo ljudje kvečjemu še poedine sobe. Značilno je tudi, da se sobe ne najemajo, ampak navadno kupujejo. Navadno se glasi oglas: Kupim sobo, ali še češče: Kupim sobni kotiček. Najbolj zanimivi so pa tile oglasi: »Samostojen inženir najame sobni kot«, ali pa: »Mlad tehnik išče sobni kotiček« ali celo »Mož in žena kupita kot v sobi«. Vsekakor zelo značilno za sovjetsko Rusijo.